

Da nu Jephthah kam gen Mizpa zu seynem hauses/ sihe da
het seyne tochter eraus yhm entgegē mit paucken vnd reygen / vnd
war eyn eyniges kind / vñ er hatte sonst keyn son noch tochter. Vñ
er sie sahe/ zu reyss er seyne kleyder vnd sprach. Ah meyn tochter,
machst myr hertzenleyd vnd betrubst mich / denn ich hab mey-
mund auffgethan gegen dem HERAL vnd kans nicht widden-
fen. Sie aber sprach/ Meyn vater hastu deynen müd auffgethan
gen dem HERAL so thu myr wie es aus deynem müd gangen
nach dem der HERA dich gerochen hatt an deynen feynden den
dern Amon:

Vnd sic sprach zu yhrem vater/ du wolltist myr das thun/ das
mich lassest zween monden/ das ich von hynnen hynab gehe auff
berge / vnd meyne iungfrawschafft beweyne mit meynen gespiel.
Er sprach/ gehc hyn/ Vnd lies sic zween monden gehen. Da gleg-
hyn mit yhren gespielen vnd beweynet yhre iungfrawschafft auff
bergen. Vnd nach zween monden kam sic widder zu yhrem vater/
er thett yhr/ wie er gelobd hatte/ vnd sie war nie keyns mans sch-
dig worden . Vnd ward eyn gewonheyt ynn Israel/ das die toch-
Israel ierlich hyn gehen/ vnd klagten die tochter Jephthah des G-
aditers des farts vier tage.

Das zwelfft Capitel.

Gld die von Ephraim schisen vnd giengen zur mittner-
werds vnd sprachen zu Jephthah/ warumb bilstu ynn
streyt gezogen widder die kinder Amon vnd hast vns ni-
geruffen/ das wyr mit dyr zögen / wyr wollen deyn he-
mit dyr mit feur verbrennen. Jephthah sprach zu yhn/ Ich vñ
volck hatten eyn grosse sach mit den kindern Amon/ vnd ich set-
euch an/ aber yhr halfft myr nicht aus yhren henden / da ich nu si-
das keyn heyland da war/ stelle ich meyn seel ym meyne hand / v-
zoch hyn widder die kinder Amon/ vnd der HERA gab sie yñ
ne hand/ Warumb kompt yhr zu mir erauff widder mich zu streye-

Vnd Jephthah samlet alle menner ynn Gilead/ vnd streyt vnd
Ephraim / Vnd die menner yñ Gilead schlugen Ephraim / daru-
das sie sagten/ yhr Gileadster seyt als die felitfluchtigen fur Ephra-
vnter Ephraim vnd Manasse. Vnd die Gileadster namen eyn
furt des Jordans fur Ephraim. Wenn nu die fluchtigen Ephra-

[Burgdorf]
1470.

8 BMC
8 Goff

NATIONAL LIBRARY OF MEDICINE
Bethesda, Maryland

Trac^tat² clarissimi philosophi et
medici **M**atheoli perusim de memo-
ria augenda p regulas et medicinas

Nam dū Broarde et Bonauentu-
ra viri dignissimi et replicatis preci-
bus me sepissime prouocastiſ ut ego
aliqua de memoria nutrienda et au-
genda colligerē . quā rem ego vobis
sepe pollicit² sum sed tenuit me die-
tenus otinua agēdaꝝ rerū occupatō
Tandem statui vctis vestrīs parere.
et ita dōmīo adiuuante aliqua et ea
vt puto digna et vobis vtilia aggre-
gabo. **P**icim² igit⁵ q̄ de hac m̄teria
nullū hucusq; inuenim² q̄ amplete tra-
ctaret adiūgendo scz medicinalia cū
aliis rebus que artificiose memoriā
augent. **A**lī enī vt Cicero maxime de
artificiosa memoria tractarunt quo
pacto scz regulis habitis potuiss;
me moria augeri. **N**d̄ oſimile autem pro-
positum tractatū vnum vidi quem

Guillelmus d' **B**riscia notabilis philoso-
phus atq; nedic2 oposuerat. **M**edici-
vero econtra tam noū q̄ veteres ad
memoriā recuperādā si pdita esset et
ad habitā fortificandā solū remedia
medicinalia scripserūt. **P**onam2 igit̄
simul vtrumq; studiūm vt complete
discam2 memoriam gubernare. **E**runt
ig. f capitula duo. in quoꝝ primo po-
nemus quomō possimus memoriam
artificiale augere beneficio regularꝝ.
in secundo vero dicem2 qualit id etiā
fieri possit beneficio medicinalꝝ.

Capitulu primū d' artificio memorie
augende per regulas et documenta.

Dicem2 itaq; q̄ circa memoriam aut
potētiā memoradi duo opa habem2
vnūm quod dicitur memorari. aliud
reminisci. licet reminisci non sit p̄m-
cipaliter memoratiue opus imo esti-
matiue. licet hoc sine memoria fieri
non possit. ideo philosophus duas di-
stinguit potentias quaz vnā vocavit

NLM

memoriā et alterā remiscentiā. **P**ri⁹ ergo de memorari deinde de remisci dicemus. Memorari igit⁹ est retinere et cōseruare imagines rezū prius ab anima perceptarū. **P**rimum igit⁹ que bene memississe volumus dum ea discimus vel audim⁹ oportet multū attente et profunde mentē apponere sic enim dūti⁹ et firmi⁹ in memoria remanebūt. Namque superficialiter et sine attentione videm⁹ et audim⁹ et si frequenter tamen cito ea labi a memoria expimur. et ideo dicit **A**ristoteles. quodam semel scilicet attente videntes melius memoramur q̄ altera multotiens scilicet et n̄ attente. **V**nde apud platom⁹ thimeū scribitur. Ego ut probū auditorē decet sine sermone sub silentio mentē atq; aures parabo **E**sit aut̄ et hoc documentum sive ele mentū utile multum ad addiscendū **N**am is est maxime docibilis q̄ attēte paratus est audire ut scripsit **C**ullius

primo nouorum rhetoricoꝝ. clivus ratio
hec est. quia ut scđo de anima habet
actꝝ actiuorum sunt i patiente et dispo
sito. attentio aut magna auditorem
disponit et parat ad profunde et p̄fe
cte reassumđum priꝝ tñ intelligendū
Conseruatio enim sequit̄ intellecta.
nulla em̄ obseruant̄ nisi priꝝ itellecta

Monde Georgias ut fert bñ dixit. ubi
intenderis ingenuū valet. **F**elix itaq; q
cū attentōne audit atq; studet. **T**e
cundū admom̄tū est q̄ m audiēdiſ
delectari et admirari ad memorādum
multū valent. **N**ā i quibꝝ delectamur
et admiramur multū eis intendimus
et i eis profundamur et detinemur.
Attentio aut magna et maxime pro
funda ut dictū est ad memoriā valet
Valet igitur et admirari et delectari
in his que attentōz et profunditatem
inducunt. **C**uiꝝ aut signum maxime
habemus in pueris. qui quia multum
delectatur in formis et in sigmis. rex

propt̄ hoc qz eis noue et insuete sunt
caꝝ bñ mēorāt̄. **Vnde** dic̄ **N**uerrois
q̄ homo mēorat̄ multotiens qd̄ fecit
in puericia bona rememoratōe quia
bō in puericia multū amat formas et
figuras et multū in eis delectat̄ et ad
miratur. quapropter figuntur in eis bñ
et propt̄ ea difficile dimit̄. **A**liā tñ
in probleūmibꝫ de pueris et eorum
memoria causaz assignat **A**ristoteles
sed illā velut rei nostre imptimentem
hic dimitto. **Vnde** **T**ullius scđo rhe-
toricorꝫ. **C**ue acciderunt in puericia
memim̄ optime sepe propt̄ rea q̄
nulla nisi noua aut admirabili re omo
vetur ammus. **P**tile est igit̄ et si ita
non sit reputare scientiam in qua stu-
des esse valde bonam et honorabilez
et excellentem atq; magnā et paucis
notā. et nō tñ scientiā sed etiā docto-
rem quem audis. **N**ā bona et honora-
bilia appetim̄ et amam̄ magna aut
aut rara admiramur. **S**ed si despicias

aut spernas scientiā in qua studes vel
doctore a quo audis nō bene p̄cipies
nec retinebis. **Vnde** inter claves sapi-
entie p̄mit̄ honor magistri quare nō
est mirandum si auditores huius seculi
paz proficiunt. quia de se fidientes
magistrū spernunt. quare tales profi-
cere nō videm⁹ **M**ū et tertium est
admodum tū quia memoria hominum
labilis est et turbe nō sufficit ut dicit
Seneca necesse ē brevia et pauca esse
q̄ memorari volum⁹ **I**deo oport̄ ea
q̄ facilis retinere volum⁹ ad summā
quādā et paucitatē reducere. hoc em-
mō facilis retinebim⁹ et propt̄ hanc
toti⁹ mēoriā habebim⁹ in lūma illa-
et ideo om̄um ad quod redixim⁹ oīa
includuntur. **Vnde** dicit philosoph⁹
tertio topicor⁹. **I**n argumentatōib⁹
propositōes mēorabilit̄ scire oport̄
Nam velut in memoriali propositōes
cōmunes tantū posite statim faciunt
illa memorari. **C**ontrario igit̄ modo.

procedere debet et discens et memoras
Namque discimus oportet per plura
explicari et dividendi. sed que volumus
memorasse colligere et breuiare opos-
tet. Unde poptime dicit ab Hugone
in didascalicon. Sicut ingenuum in diuinum
dendo inuestigat et iuemit ita memo-
ria colligendo custodit. Oportet ergo
ut que discendo diuisimus emendan-
do memorie colligamus. Colligere au-
tem est ea de quib[us] prolixis scriptis
vel disputatis est ad breue quandam et
appendicisam sumam redigamus. Habet
namque ois tractato aliquod principium cui
tota via et vis sententie immittitur et ad
ipm cū taliare referunt hoc querere et co-
ligerare colligere est. Nuidam fons est
eius multi sunt riuuli. anfractus fluuii
in sequre tene fonte et totu[er] h[ab]es. Idcirco
dico q[uod] memoria hois habebes est et
breuitate gaudet. et si in multa diui-
dit minis in singulis. Unus et q[uod] circ[um] pau-
ca occupat et sollicitati melius memorat

Huare exēpli grā quādo quis de sero
multa legerit et illorū voluerit memo-
rari reducat illa ī quendam breuem
numerū et sic omnū faciliter mēora-
bit. **N**obuc autē quartum admomē-
tum erit. qz memoria hoīs labilis est
oportet cū multa memoriter discere
volum2 ea p ptes secare mīutās. et
dūisim et non simul illas plegere. et
vna pticula memoriter scita aliquan-
tulū pausare. demde prima repetita
ad scdaz deinde ad tertiā et sic p or-
dinē vscq; ī finē pueiendo. sic cū nō est
difficultas nec tediū. **M**n Marcian2
ī rhetorica sua. **S**i longiora fuerint
addiscēda dūisa p partes facil2 ī-
berescunt. **M**nde bn dicit ille poeta.
Scire si vis hāc rem tota sit separata
minutim. **A**mpli2 et quintū admomē-
tūm vt dic philosoph2 meditatōes
memoriā saluāt. ī remīscendo ac ppe
tuo retinendo frequēter olsiderare et
cogitare oport3 q alzuare intendim2

sic em̄ nō attingit obliuio. **U**n̄ Seneca
Memoria nihil perdit nisi ad qd̄ sepe
nō respicit. **U**nde scribit̄ in didascalī
con. **P**rincipiū in lectōne ē d̄sideratō
et d̄firmatio in meditatōne. **U**n̄ recte
meditatio interptat̄ mentis dictatio
Egregie igitur hoc admom̄ntum et
anteproximū q̄ maxime ad memoriam
offerū simul tāgunt̄ in didascalicon
his verbis. **I**n om̄i doctrina breue et
aliquid certū collige quod in arcula
memorie recordatur vnde postmodū
cum res exigit aliqua deruentur. **vñ**
Ipec etiā sepi2 replicare et de ventre
memorie ad palatū tractare necesse ē
vñ rogo te ne multū leteris quisquis
es sicut multi faciūt si multa legeris
aut multa legendo percurreris. sed
letare si multa q̄ percurreris intelle-
xeris. et nō tantū si intellexeris sed cū
retiere potueris. **D**iscursus super oīa
fugias ut sanct2 Thomas dicit in epi-
stola sua didascala ad frēm studentē

Examina igit teipm cū legis. et quā-
tum tenere poteris tantū legas si vis
memoriā exercere. sed si vis tonū illū
lectiōnis habere et in eo delectari le-
gere potes quantū desideras sed pax
inde retinebis. quod pulcre gloriosil-
sumus **T**homās dicit ut retulim². di-
scursū sup oīa fugias. **N**lias enim nec
legere multū prodest nec intelligere
prodest inquam ad memoriam. **E**t
enim legimus multa que tenere non
possimus sive illa intelligamus sive
non. illorū non memorabimur que em
tenere non possumus nec illa memo-
rari. cū memorari et tenere idem sint
ut ab origine prediximus. **E**t sic iam
de arte et modo memorādi satis sit
dictū. **C**onsequens autem est doctri-
nam et artem reminiscendi tractare.

De reminiscētia.

Tū itaq; scdm Aristotele ordo et con-
sequētia remīscibiliū causa sit remī-
scendi oportet ea quoꝝ vñū p alterū

remisci volum² ordinatione^z et seqn-
tiā hēre. cū remisci qd̄ mēorari dicit̄
sit p aliquā in mēoria retenta īuesti-
gare et remueīre oblita. **N**d̄ īvestiga-
tione^z ergo oblitō^z ut remuemant̄
necessario est rēqrere ordinem illo^z
quo^z intēndim² remisci. **U**nde dicit
philosoph². **C**ue bñ adiūce^z ordinata
ta sunt bñ sunt remiscibilia. que vero
male ēgūter. **I**deo oportet ea in qb²
studem² si bñ ordinata sūt meditari
freqn̄t et in īsuetudie^z scdm ordinē^z
illū illa reducē. si aut̄ non bñ ordinata
debem² ea quātum possum² ordiare
et scdm illū ordinē^z meditando īsue
scere. nam si ea in quib² studem² nūc
vno modo vel ordine nunc alio consi-
deremus ordo eoz non affirmabitur
in nobis. sicut dixit **S**eneca. **N**on con-
ualeſcit planta que ſepe tranſfertur.
Debem² igitur ea quo^z facile remi-
ſci volumus a principio bñ ordinata
capē vel a rei natura vel a magistris.

vel a nobisipsis. et illa scđm ordinem
illū consuetudinē reducere. **N**ecundū
documentum. dicit philosophus quo
ordine primo res apprehensae sunt et co
siderate ab anima eo ordine se habēt
motus id est impressiones facte in anima
ex eorum apprehensione. Motuum autē
ordo et cōsequentia causa ē remisen
tia. ex eo enim quod post primum motum
natus est sequi secundus remisci attingit
ut dicit philosophus. Oportet igit̄ a
primo et per ordinem incedere ad reba
bendū oblitū quod quādammodo. propter hoc
enī et propter consuetudinem qua ordo
ille est. velotius nobis occurrit oblitū

Unde videmus cū in aliqua arte sumus
nouī si per ordinem quod audiimus incipi
endo interrogemur faciliter respondem
us. si autē ordine mutato responde
bimus. id fieri male aut cū difficultate

Unde et pueros cū aliquod quod legerunt
referant si alicuius sequentium sunt ob
ligati papimur a capite inchoari. sic enī

aliquotiens a principio iterando id eorum
 occurrit memoris quod prius erant obliiti

Tertium documentum. dicit enim philosophus quod ex uno similium contingit remisci alterius. unde cum fuerimus obliiti cogitare de Virgilio nobis occurrit Homerus. cum Nauarrois dicit quod memorari contingit propter suum simile. et ita de bene illud sepe reuelnere et sic facile obliiti remiscemur.

Quartum documentum. nos ad remisci iuvat cogitatio contraria ut dicit philosophus. ut cum cogitamus Schillem venit in mente. Hector cum eram obliiti.

Quintum documentum. dicit Aristoteles quod locum ubi aliqua tractavimus principium est remiscendi. Unde utiliter est locum desiderare in quo dicta aut facta sunt illa quorum volumus remisci.

Unde Cicero pro memoria artificiali

habenda docet stabiliri quoddam loca. et

illis cogitatis facile veniamus in oblitum.

Sextum documentum. quia fantasia

multum ab imaginacione mouetur

oportet stabilire quasdam imagines q
similitudines habeant cū his que vo
lumus recordari. Exemplū si volum²
remimisci pontis curui qui est vñ² de
pontib² pata uinis ponem² in memo
ria vñū pontem magnū et vñū hoīem
curuū et sic facile pontis curui remimi
scimur. Hoc enim documentum cum
superiore est fundātum artificialis
memorie. Huc igitur ad artem et do
ctrinā memorādi et reminiscendi per
tinent viri digni hec dixisse sufficiat
Qui autem plura de h²modi legere
desiderat videat vberiorē tractatum
nostrum qui est a nobis de hac mate
ria compositus. Multa quidē addupi
etiam ad verbum eorum que ab aliis
prīpe potui ut sermo noster apletior
ess³. Nūc vero ad medicinalia ēnseam²

Capitulum secundum

Cōszuare vel angere méoriā cū medi
cinalib² op² ē laboriosissimū qz thesau
r² iste bonā corporis dispositioz reqrīt

et optimum vite ordinem. **P**onemus
tamen aliqua sub cincta que apud no-
stros autores erunt multe utilitatis.
Conmuiter quia memoria fit labilis
ab humido et frigido seruentur iste
regule que sequuntur.

Prima regula Corp² teneat mundū
a superfluitatib² unde quotidie sit ven-
tris beneficū et si nō naturale fiat ar-
tificiale. **V**ima magna fugiant^f. imo
utile est si quis vult bonā hēre memo-
riam vt aliquot dies ab sineat a vino
et loco eius aqua utrāq; zucari. **V**itet
acrumina sicut allia et hui²modi et
legumina omnia. **E**uperuitet coitum
superflui et carnes facilis digestio ms
comedat. acetum et acetosa cepe etiā
maxime nocet vt dicit **N**icenna.

Secunda regula. **G**uglosa et zīmiber sūt
optia memorie quolibet admīstrata.
et maxime zīmiber conditū bis in eb-
domada aut ter iēuno stomacho ad
quātitatem castanee de mane captū.

Tertia regula. Mirabolani conditi sunt optimi scz semel i ebdomada sumere vnum. Silimbrū et est species mente scdm huicennā est optimū.

Tuarta regula. Cōfēctio anacardia ad quātitatem ciceris sumpta i ebdomada semel i aurora ofert mirabiliter. similit diambra scd̄z huicennam

Tuinta regula. Oleum philosophorū scd̄z. Oesue mirabilit occipitio muncto ex eo reparat memoriā.

Tec igit̄ s̄nt viri digni medicinalia q̄ inter alia sunt electissima pro conservanda memoria. et ita finem facio

Explicit tractat⁹ de memoria editus in Italia à dñō Matheolo medicinae doctore famolissimo. mortuo. anno domini millesimo quadragesimoseptuagesimo.

Hinc fūrpiā otineat
libell⁹ exercitū

WZ 230 M444d 1475a

Also machten alle weysen menner von hertzen vnter den erheytern
werck / die wonung / zehn teppiche von getzwynter weysser sey-
geller seyden / scharlacken / rosynrod / Cherubim / Kunstlich-
lenge eyns teppichs war acht vnd zwentig ellen vnd die breyt-
r ellen / vnd waren alle ynn eyner mass / vnd er hefftet ia funff tepp-
zu samen / eynen an den andern / Vnd machet gelle Kneusflin an
iglichen teppichs rand / da sie zu samen fügt werden / ia funff
Kneusflin an eym teppich / da mit eyner den andern fasset / Vnd
het funftzig gulden ringlin vnd fuget die teppich mit den ringelin
an den andern zu samen / das eyn wonung wurde.

Ind er machet eylff teppich von zigen haren zur hutten vber die
ung / dreyssig ellen lang vnd vier ellen breyt / alle ynn eyner mass /
fügt yhr funff zu samen auff eyn teyl / vnd sechs zu samen auffs
er teyl / vnd macht ia funftzig Kneusflin an iglichen teppich am
damit sie zusammen hefftet wurden / vnd machet ia funftzig ehr-
inglin / damit die hutte zu samen ynn eyns gefügt wurde. Vnd
ht eyn decke vbir die hutten von rodlichten wider fellen. Vnd vbir
noch eyne decke von dachs fellen.

Ind machet bretter zur wonung von foern holtz strack / eyn iglich
ellen lang vnd andert halb ellen breyt / vnd an iglichem zween
sen / damit eyn an das ander gesetzt wurde / das der selbenbretter
itzig gegen den mittag stunden / vnd macht viertzig sylbern fusse
ider / vnter iglich brett zween fuss / an seyne zween zapffen. Also
indern seytten der wonung gegen miternacht macht er auch zween
bretter mit viertzig sylbern fussem / vnter iglich brett zween fuss /
hynden an der wonung gegen dem abend / macht er sechs bretter /
zwey ander auff die ecken der wonung hynden an / das eyn iglich
reyder sich mit seynem orthret von vnden auff paret vnd oben an
zt zusammen keine mit eynem klammer / das der bret acht wurde /
sechzehn sylbern fusse / vnter iglichem zween fusse.

Ind er machet rigel von foern holtz / funfze zu den bretten auff der
ii seytten der wonunge / vnd funfze auff der andern seytten / vnd
ff hynden an gegen dem abent / Vnd macht das geriegel / das es
bretten durch hyn gestossen ward von eym end zum andern /
vbertzog die bret mit golt / Aber yhre ringe machter von Holtz zu
rigeln / vnd vbertzog die rigel mit golt.